

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Васильківська Ольга

Воєнні події створюють екстремальні умови, що суттєво впливають на психоемоційний стан студентів і їхню мотивацію до професійного саморозвитку. Актуальність дослідження зумовлена потребою зрозуміти, як стрес і тривога, пов'язані з війною, змінюють здатність молоді розвиватися професійно. Перехід на дистанційне навчання та зміна місця проживання – додаткові виклики, які впливають на пріоритети та цінності студентів. У таких умовах мотивація може як знижуватися, так і трансформуватися, сприяючи формуванню нових навичок, стійкості та відповідальності [4, с.41].

Мета публікації – представити результати емпіричного дослідження психологічних особливостей мотивації до професійного саморозвитку студентів в умовах воєнного часу.

Професійний саморозвиток студентів – це усвідомлений процес постійного вдосконалення знань, навичок і компетенцій, необхідних для успішної кар'єри. Він передбачає самонавчання, розвиток особистісних якостей, адаптацію до змін і цілеспрямоване планування професійного шляху [2, с.46]. Професійний саморозвиток студентів відбувається як у межах освітньої програми, так і поза нею, через додаткове навчання та самостійну освіту. Його ефективність визначається освітнім середовищем і внутрішньою мотивацією до самовдосконалення [5, с.16].

Мотивація визначає професійний саморозвиток студента, особливо внутрішня – заснована на задоволенні від навчання та прагненні до вдосконалення. Самомотивація підтримує дисципліну та допомагає долати труднощі. Альберт Бандура в теорії соціального навчання наголошував на значенні мотивації, саморегуляції та особистої участі у розвитку. [1, с.14].

Самооцінка впливає на впевненість студентів у власних силах і досягнення

професійних цілей; високий рівень самооцінки сприяє активності й відповідальності, низький – може знижувати мотивацію. Важливою є й самоефективність студентів, що за А. Бандурою, суттєво впливає на мотивацію, наполегливість і здатність долати труднощі.[4, с.43]. У воєнний час студенти глибше усвідомлюють значення освіти, що посилює їхню мотивацію до навчання. Адаптація до нових форматів, як дистанційне навчання, вимагає саморегуляції та дисципліни. Здатність долати стрес і зберігати розвиток є особливо актуальною [3, с.66].

Для глибшого аналізу проблеми мотивації до професійного саморозвитку студентів у воєнний час було проведено емпіричне дослідження із застосуванням таких психодіагностичних методик: диспозиційної характеристики саморозвитку особистості (ДХСО) С. Кузікова та шкали самоефективності у діяльності та спілкуванні (М. Шеєра, Дж. Маддукса).

В дослідженні взяли участь студенти четвертого курсу спеціальності 053 «Психологія» освітнього ступеня бакалавр. Загальна вибірка склала 60 осіб, серед яких 25 осіб чоловічої статі і 35 – жіночої. Результати, отримані за *методикою ДХСО*, засвідчили, що 52 % студентів мають низький рівень професійного саморозвитку, що свідчить про відсутність чітких цілей та пасивність у самореалізації. 35 % респондентів показали середній рівень, 13 % високий рівень орієнтації на саморозвиток, що характеризується активною роботою над собою, самостійністю та цілеспрямованістю.

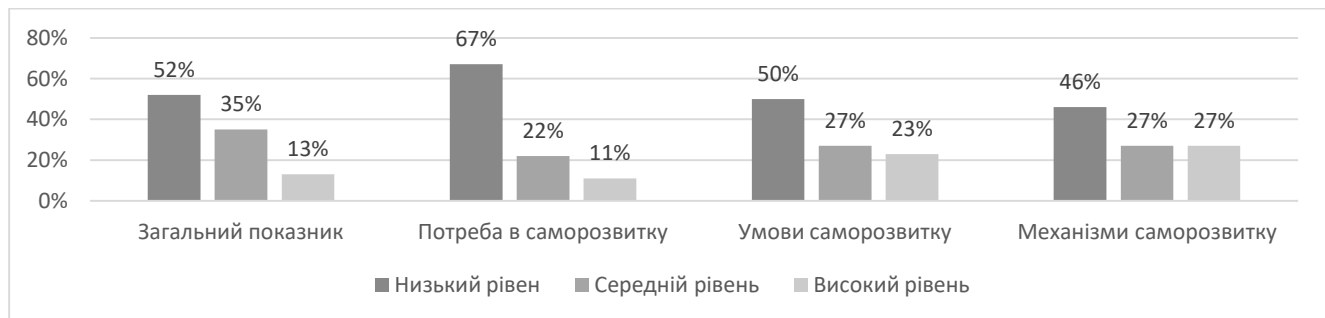

Рис. 1. Розподіл досліджуваних за шкалами методики ДХСО

Аналіз результатів дослідження вказує на низку характерних тенденцій у вибірці студентів. Помітною є нечіткість у формулюванні цілей саморозвитку.

За результатами *шкал самоефективності М. Шеєра і Дж. Маддукса*

встановлено, що більшість студентів (87 %) мають середній або високий рівень самооцінки. Це свідчить про впевненість у собі, здатність ухвалювати рішення та спрямованість на особистий розвиток. У межах мотиваційного компонента, за шкалою «комунікативні мотиви», 56 % демонструють середній рівень залученості у взаємодію, що свідчить про часткову активність у навчальному процесі. Водночас домінування високого рівня за шкалою «мотиви уникнення» (67 %) може вказувати на тривожність, страх невдач і навчання з примусу. У 33 % респондентів зафіксовано високий рівень «мотивів престижу», що вказує на прагнення до соціального схвалення, проте може супроводжуватися внутрішнім тиском і високим рівнем стресу.

Рівень самоефективності у діяльності виявився середнім у 80 % студентів, що створює потенціал для подальшого розвитку ініціативності. Натомість у сфері спілкування у 47 % респондентів спостерігається низький рівень самоефективності, що свідчить про труднощі у взаємодії, страх критики та уникання соціальних контактів. Результати дослідження показали неоднозначне ставлення студентів до професійного саморозвитку. Більшість мають середній рівень самооцінки, мотивації та самоефективності, що свідчить про наявний потенціал для особистісного і професійного зростання.

Таким чином, професійний саморозвиток студентів в умовах війни є багатокомпонентним процесом, що залежить від психологічних, соціальних та організаційних чинників. Він охоплює різні рівні мотивації, доступність ресурсів, здатність до самоорганізації та індивідуальні психологічні особливості. Перспективи досліджень охоплюють аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників мотивації студентів у воєнний час, зокрема вплив ціннісних орієнтацій, життєвих смислів та психологічної стійкості на їхній професійний саморозвиток.

Список використаних джерел

1. Афанасьєв С. О. Соціально-психологічні фактори формування професійного самовизначення студентів: дис. канд. психол. наук. Дніпро, 2020. С. 12-24.
2. Белоусова Т. В. Особливості формування професійної ідентичності студентів у кризових умовах. *Психологія і суспільство*, 2021. №4. С. 45–53.
3. Григор'єва Н. В. Адаптація молоді до професійної діяльності в умовах невизначеності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2022. №38. С. 63–69.